

OSOBY POWYŻEJ 50 ROKU ŻYCIA NA RYNKU PRACY W 2015 ROKU

W wyniku przede wszystkim szybszego tempa wzrostu gospodarczego w 2015 r. utrzymały się korzystne zmiany na rynku pracy zapoczątkowane rok wcześniej.

Stopa bezrobocia rejestrowanego w końcu 2015 r. wyniosła, 9,8% co oznacza, że wskaźnik bezrobocia obniżył się o 1,6 p. proc. w stosunku do końca 2014 r. i po raz ostatni niższą jego wartość w końcu roku zanotowano w końcu 2008 r. (9,5%).

Liczba zarejestrowanych w urzędach pracy bezrobotnych w końcu 2015 r. była niższa niż w końcu 2014 r. aż o 261,8 tys. osób, tj. o 14,3% i wynosiła 1 563,3 tys. osób. Niemniej jednak dynamika spadku była wolniejsza niż odnotowana w 2014 r., gdy liczba bezrobotnych zmniejszyła się o 15,4%. Podobnie jak w poprzednich latach najstarsze grupy wiekowe charakteryzowały mniej korzystne zmiany sytuacji na rynku pracy. Liczba bezrobotnych w wieku 60 lat i więcej w skali roku zwiększyła się o 7,8%, zaś w grupie 55-59 lata spadek był najniższy spośród innych grup i wyniósł 10,9%. **Liczba bezrobotnych w wieku 50 lat i więcej zmniejszyła się o 45,1 tys. osób, tj. o 9,5% do 429,8 tys. osób. Zatem spadek był znacznie słabszy niż ogólny spadek bezrobocia zanotowany w tym okresie. W końcu 2015 r. osoby powyżej 50 roku życia stanowiły 27,5% ogółu zarejestrowanych wobec 26,0% przed rokiem.** Warto podkreślić, że osoby z wymienionej grupy wiekowej jeszcze w końcu 2005 r. stanowiły niecałe 16% zarejestrowanych bezrobotnych, czyli na przestrzeni kilku lat udział ten zwiększył się o ponad 11 punktów procentowych. Proces ten związany jest m. in. ze starzeniem się społeczeństwa, co pokazują wyniki Narodowego Spisu Powszechnego (NSP). Według wyników NSP 2011 liczba ludności w wieku niemobilnym (mężczyźni 45-64 lata i kobiety w wieku 45-59 lat) zwiększyła się w porównaniu do spisu z 2002 r. o prawie 12% do 9 378,5 tys. osób, a w wieku poprodukcyjnym o ponad 13% do 6 512,1 tys. osób. W obu tych grupach nastąpił wzrost ich udziału w strukturze ludności do 24,4% w grupie w wieku niemobilnym (wzrost o 2,5 p. p.) i do 16,9% w grupie w wieku poprodukcyjnym (wzrost o 1,9 p. p.). Jednocześnie prognozy demograficzne wskazują na dalsze niekorzystne zmiany demograficzne.

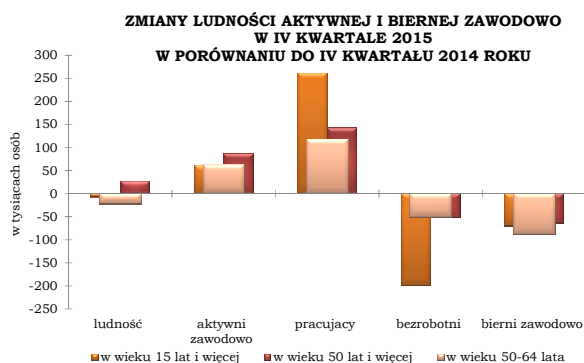
W obliczu tych niesprzyjających prognoz oraz wysokiego tempa wzrostu liczby bezrobotnych w starszych grupach wiekowych notuje się, wprawdzie powolny, ale **systematyczny proces wzrostu poziomu aktywności zawodowej i zatrudnienia osób po 50 roku życia.** W IV kwartale 2015 r. pracowało 16 280 tys. Polaków, czyli o 262 tys. (tj. o 1,6%) więcej niż w analogicznym okresie 2014 r., natomiast **liczba pracujących w wieku 50 lat i więcej zwiększyła się o 143 tys. (3,2%) do 4 562 tys. osób. Natomiast wskaźnik zatrudnienia w tej grupie zwiększył się z 32,4% do 33,4%, czyli wzrósł o 1,0 p. p., przy wzroście o 0,9 p. proc w grupie 15 lat i więcej.** Oznacza to, że do wzrostu liczby pracujących przyczynił się znacząco wzrost liczby pracujących w starszych grupach wiekowych.

W ustawie o promocji zatrudnienia i instytucjach rynku pracy osoby powyżej 50 roku życia stanowią jedną z grup uznanych za będące w szczególnej sytuacji na rynku pracy i z tego tytułu uprawnione są one do szczególnej pomocy.

AKTYWNOŚĆ EKONOMICZNA LUDNOŚCI ¹

W Badaniu Aktywności Ekonomicznej Ludności (BAEL) ludność dzielona jest na aktywnych i biernych zawodowo. Populację aktywnych zawodowo tworzą osoby pracujące i bezrobotne.

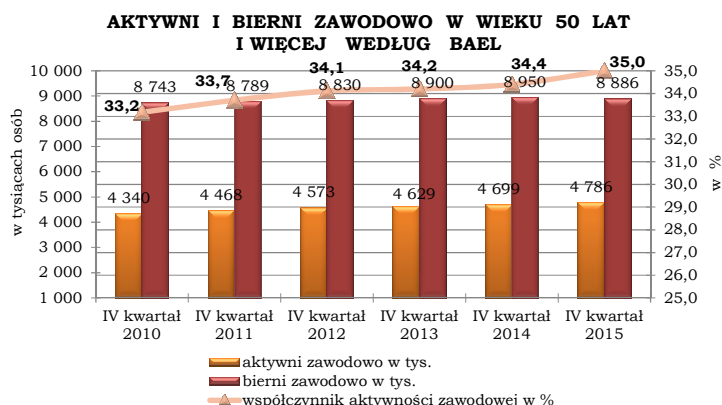
Poziom aktywności zawodowej społeczeństwa wciąż pozostaje zbyt niski, co jest zjawiskiem szczególnie niepokojącym w obliczu prognozowanych zmian demograficznych. **W ostatnim kwartale 2015 r. aktywnymi zawodowo pozostawało 17 489 tys. osób w wieku 15 lat i więcej**, tj. o 62 tys., czyli o 0,4% więcej niż w analogicznym okresie 2014 r. Współczynnik aktywności zawodowej ludności w omawianym wieku wyniósł 56,5% i wzrósł o 0,2 p. p. Populacja biernych zawodowo w IV kwartale 2015 r. liczyła 13 473 tys. osób, tj. była o 70 tys. osób, czyli o 0,5% niższa niż przed rokiem. **Przyczyną bierności zawodowej ok. 6,6 mln Polaków była emerytura, a kolejnymi co do istotności powodami była nauka lub uzupełnianie kwalifikacji przez 2,6 mln osób oraz choroba i niesprawność (1,8 mln. osób), a także obowiązki rodzinne i związane z prowadzeniem domu (1,7 mln osób).**

Wskaźniki obrazujące kształtowanie się aktywności zawodowej, zatrudnienia i bezrobocia są silnie skorelowane z wiekiem. Najkorzystniejsze wartości przyjmują dla osób w wieku 35-44 lata. Natomiast najgorsze wartości ww. wskaźników dotyczą osób młodych oraz w wieku przedemerytalnym, wyjątkiem jest tu wskaźnik bezrobocia, który dla osób starszych przyjmuje stosunkowo niskie wartości.

BAEL IV kwartał 2015 r.	Aktywni zawodowo w tys.	Bierni zawodowo w tys.	Współczynnik aktywności zawodowej	Pracujący w tys.	Wskaźnik zatrudnienia	Bezrobotni w tys.	Stopa bezrobocia
15 lat i więcej	17 489	13 473	56,5%	16 280	52,6%	1 210	6,9%
50 lat i więcej	4 786	8 886	35,0%	4 562	33,4%	226	4,7%
50-64 lata	4 502	3 336	57,4%	4 283	54,6%	220	4,9%
55-64 lata	2 648	2 818	48,4%	2 520	46,1%	129	4,9%

W IV kwartale 2015 r. **wśród ludności w wieku 50 lat i więcej aktywnymi zawodowo było 4 786 tys. osób, czyli o 87 tys. osób więcej niż rok wcześniej, wzrost o 1,9%**. Osoby aktywne zawodowo w omawianej grupie wiekowej stanowiły 27,4% aktywnych zawodowo w wieku 15 lat i więcej. **Współczynnik aktywności zawodowej osób w wieku 50 lat i więcej wyniósł w ostatnim kwartale 2015 r. 35,0%** (w porównaniu do zeszłego roku wzrósł o 0,6 p. p.), czyli nadal aktywna pozostawała zaledwie co trzecia osoba w omawianej grupie, choć z roku na rok następuje dynamiczny wzrost tego wskaźnika.

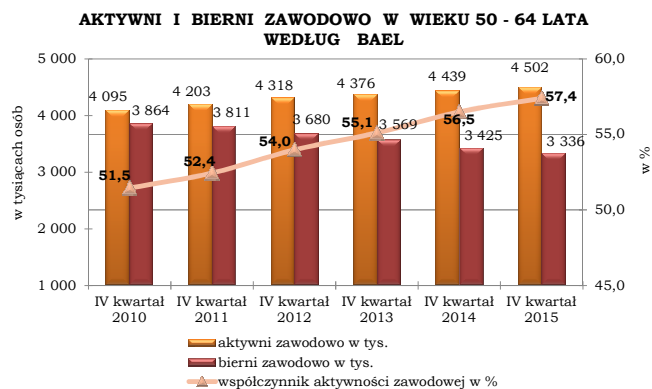

¹ Dane z BAEL, GUS

Zdecydowanie lepiej wygląda sytuacja osób w wieku 50-64 lata. W ostatnim kwartale 2015 r. aktywna zawodowo była co druga osoba w tej grupie wiekowej, a co więcej aktywność zawodowa tej grupy systematycznie wzrasta – z 51,5% w IV kwartale 2010 r. do 57,4% w IV kwartale 2015 r. W porównaniu do sytuacji sprzed roku wzrost współczynnika aktywności zawodowej wyniósł w omawianej grupie 0,9 p. p. wobec znacząco niższego wzrostu w grupie 15 lat i więcej (o 0,2 p. p.).

Biernymi pozostawało 8 886 tys. osób w wieku 50 lat i więcej (66,0% biernych zawodowo w wieku 15 lat i więcej), czyli o 64 tys. osób mniej niż rok wcześniej. W przypadku grupy **w wieku 50-64 lata liczba biernych zmniejszyła się o 89 tys. osób do 3 336 tys. osób.** Warto dodać, że w przypadku osób starszych ich głównym powodem bierności zawodowej są emerytura oraz choroba i niesprawność.

Mimo systematycznej poprawy wskaźniki opisujące sytuację na rynku pracy nadal odbiegają od średniej w UE(28), choć dystans jest niższy niż kilka lat temu.

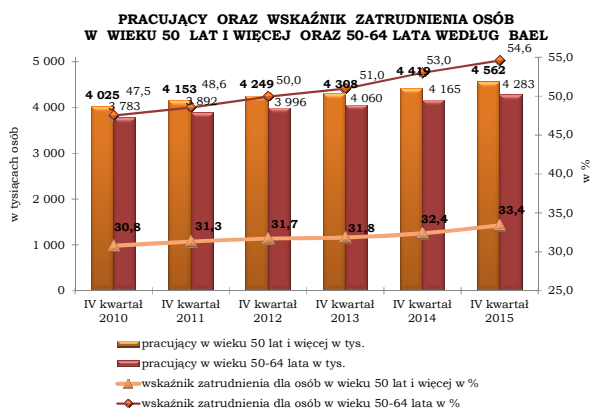
Eurostat IV kwartał 2015 r.	Współczynnik aktywności zawodowej		Wskaźnik zatrudnienia		Stopa bezrobocia	
	Polska	UE(28)	Polska	UE(28)	Polska	UE(28)
15-64 lata	68,5%	72,7%	63,7%	66,0%	7,0%	9,2%
50-64 lata	57,4%	67,0%	54,6%	62,4%	4,9%	6,9%
55-64 lata	48,4%	57,9%	46,1%	54,0%	4,9%	6,8%

W ostatnim kwartale 2015 r. współczynnik aktywności zawodowej ludności w wieku 15-64 lata wyniósł w UE(28) 72,7%, a dla osób w wieku 50-64 lata 67,0% wobec odpowiednio 68,5% i 57,4% w Polsce. Zdecydowanie niższa była aktywność osób w wieku 55-64 lata – 48,4% w Polsce oraz 57,9% w UE(28). Tym samym **w Polsce na tle UE(28) aktywność zawodowa osób w wieku produkcyjnym była o 4,2 p. p. niższa, zaś w grupie 50-64 lata dystans wyniósł 9,6 p. p., a w grupie 55-64 lata 9,5 p. p.** Niższą niż w Polsce wartość współczynnika aktywności zawodowej osób w wieku 50-64 lata odnotowano na Malcie (51,6%), w Rumunii (52,6%) Chorwacji (54,1%), w Grecji (54,8%), Luksemburgu (54,9%) oraz na Słowenii (54,9%)².

Mimo niskiej aktywności zawodowej Polaków, w tym przede wszystkim osób młodych i w starszych grupach wiekowych, liczba pracujących Polaków wzrasta. W zestawieniu z IV kwartałem 2014 r. liczba pracujących Polaków w wieku 15 lat i więcej zwiększyła się o 262 tys. osób (o 1,6%), przy czym **wśród osób powyżej 50 roku życia liczba pracujących wzrosła o 143 tys. osób (o 3,2%), zaś w grupie 50-64 lata zwiększyła się o 118 tys. osób (o 2,8%).** Podkreślenia wymaga, że **liczba pracujących w wieku 55-64 lata wzrosła o 129 tys. osób, czyli o 5,4%. Oznacza to, że zwiększenie się liczby pracujących Polaków aż w połowie dotyczyło osób w wieku 55-64 lata.**

² Dane dotyczące wskaźników w UE zaczerpnięte zostały ze strony internetowej: <http://ec.europa.eu/eurostat/web/lfs/data/database> wg stanu na dzień 9.05.2016 r.

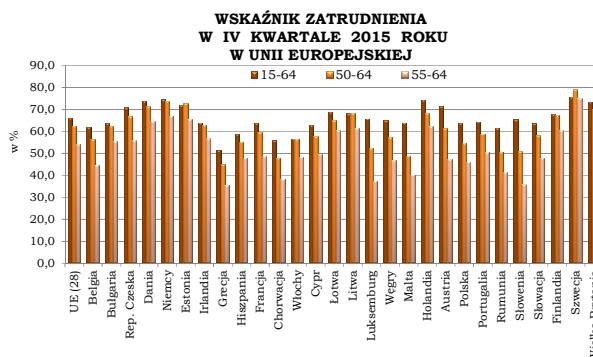
Cel określony w Strategii Europa 2020 to wskaźnik zatrudnienia osób w wieku 20-64 lata na poziomie 75%. Wartość celu narodowego dla Polski określona została na poziomie 71%. W 2010 r. wskaźnik zatrudnienia osób w wieku 20-64 lata wyniósł w Polsce 64,3% wobec 68,6% w UE(28). W 2015 r. wzrósł do 67,8% w Polsce i 70% w UE(28). Zatem nasz dystans w stosunku do UE zmniejszył się z 4,3 p. p. w 2010 r. do 2,2 p. p. w 2015 r.

W IV kwartale 2015 r. pracowało 4 562 tys. osób w wieku 50 lat i więcej, w tym 4 283 tys. osób w wieku 50-64 lata.

Wskaźnik zatrudnienia osób w wieku 50 lat i więcej zwiększył się w skali roku o 1,0 p. p. do 33,4%, w grupie 50-64 lata wzrósł o 1,6 p. p. do 54,6%, a w grupie 55-64 lata zwiększył się o 2,4 p. p. do 46,1%. Potwierdza to, że **wskaźnik zatrudnienia, podobnie jak współczynnik aktywności zawodowej, w najstarszej grupie wiekowej (55-64 lata) rośnie najszybciej.**

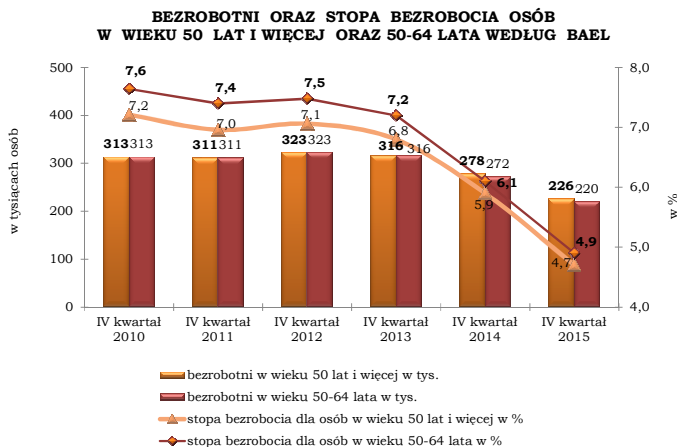
W UE(28) wskaźnik zatrudnienia osób w wieku 15-64 lata wyniósł w IV kwartale 2015 r. 66,0% (63,7% w Polsce), a w grupie 50-64 lata wyniósł 62,4% wobec 54,6% w Polsce. Dystans Polski do wskaźnika zatrudnienia osób starszych w UE(28) nadal pozostaje wysoki, choć na przestrzeni lat znacząco się zmniejszył (w IV kwartale 2010 r. wynosił ponad 9 p. p.). Wskaźnik zatrudnienia osób w wieku 55-64 lata przyjął jeszcze niższą wartość i wyniósł 46,1% w Polsce wobec 54,0% w UE(28).

Nadal Polska pozostaje krajem o jednym z najniższych wskaźników zatrudnienia w UE, choć niższą niż w Polsce wartość wskaźnika zatrudnienia osób w wieku 50-64 lata odnotowano w Grecji (44,8%), Chorwacji (47,8), na Malcie (48,8%), w Rumunii (50,5%) i Słowenii (50,6%) oraz w Luksemburgu (52,4%).

W IV kwartale 2015 r. zgodnie z wynikami BAEL bezrobotnymi pozostawało 1 210 tys. osób, stopa bezrobocia wyniosła 6,9%. Zatem w porównaniu do analogicznego okresu 2014 r. liczba bezrobotnych zmniejszyła się o 200 tys. osób, tj. o 14,2%, a wskaźnik bezrobocia spadł o 1,2 p. p.

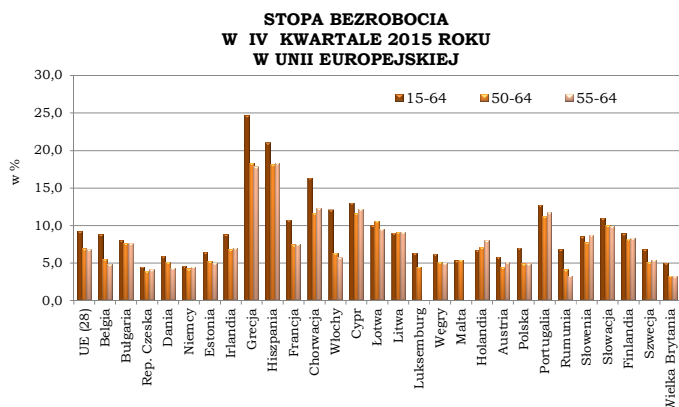
W liczbie bezrobotnych wg BAEL było 226 tys. osób w wieku 50 lat i więcej, przy czym tylko 6 tys. osób z tej grupy ukończyło 65 lat.

Osoby w wieku 50-64 lata stanowiły 18,2% ogółu bezrobotnych w ujęciu BAEL. Należy zauważyć, że w liczbie aktywnych zawodowo odsetek osób w wieku 50-64 lata był znacznie wyższy i wynosił 25,7%. Natomiast w liczbie pracujących osoby te stanowiły 26,3%.

Tempo spadku bezrobocia w tej grupie w IV kwartale 2015 r., w porównaniu do IV kwartału 2014 r., wyniosło 19,1% wobec spadku o 14,2% w grupie 15 lat i więcej. Oznacza to, że osoby w starszych grupach wiekowych znajdowały się w nieco lepszej sytuacji. Nadal niższy pozostawał również wskaźnik bezrobocia w tej grupie –

w IV kwartale 2015 r. stopa bezrobocia osób w wieku 50-64 lata wyniosła 4,9%, a w grupie 50 lat i więcej 4,7% wobec 6,9% wśród ludności w wieku 15 lat i więcej.

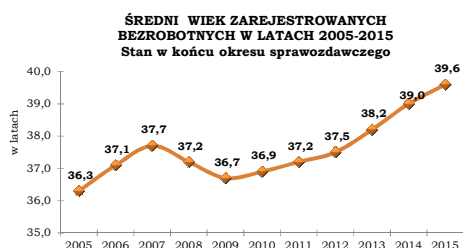
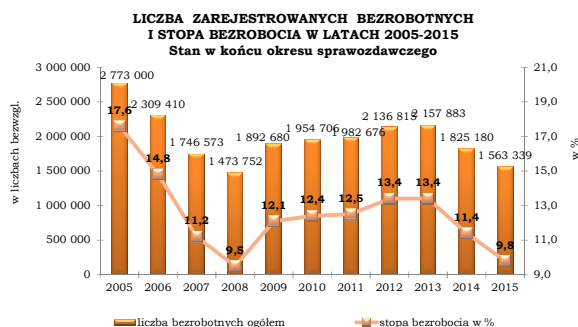
W IV kwartale 2015 r. stopa bezrobocia w 28 krajach UE (dla osób w wieku 15-64 lata) wyniosła 9,2% wobec 7,0% w Polsce. Zatem wskaźnik bezrobocia w Polsce był niższy od średniej zanotowanej w UE(28), podczas gdy w latach 2004 - 2006 Polska była krajem o najwyższej stopie bezrobocia w UE.

Stopa bezrobocia ludności w wieku 50-64 lata również była w Polsce niższa od średniej zanotowanej w UE(28) i wyniosła 4,9% wobec 6,9% w UE. Wyższe niż w Polsce wskaźniki bezrobocia osób starszych odnotowano

aż w 21 krajach Unii Europejskiej. Niższy niż w Polsce wskaźnik wystąpił w Wielkiej Brytanii (3,3%), Czechach (3,9%), Rumunii (4,1%), Niemczech (4,2%), Austrii (4,4%), Luksemburgu (4,5%).

BEZROBOTNI POWYŻEJ 50 ROKU ŻYCIA ZAREJESTROWANI W URZĘDACH PRACY

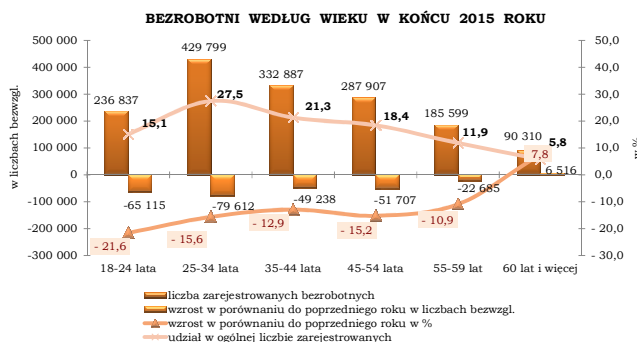
Po 5 latach wzrostu liczby zarejestrowanych w urzędach pracy bezrobotnych od 2014 r. rozpoczął się okres spadku. W końcu 2014 r. w urzędach pracy zarejestrowanych było 1 825,2 tys. bezrobotnych, tj. o 332,7 tys. osób mniej niż rok wcześniej (spadek o 15,4%). W kolejnym roku również liczba bezrobotnych zmniejszyła się, ale dynamika spadku rok do roku była już nieco słabsza i wynosiła 14,3% (spadek o 261,8 tys. osób). **Liczba bezrobotnych w końcu 2015 r. wyniosła 1 563,3 tys. osób. Stopa bezrobocia rejestrowanego zmniejszyła się do 9,8%, czyli osiągnęła wartość jednocyfrową, w końcu roku po raz ostatni notowaną w 2008 r.** Z pewnością był to wynik korzystnych zmian w gospodarce obrazowanych wysokim tempem wzrostu PKB. W 2015 r. wg wstępnych szacunków GUS produkt krajowy brutto zwiększył się o 3,6% w skali roku wobec wzrostu o 3,3% w 2014 r.

Odbicie w strukturze rejestrowanego bezrobocia mają zachodzące procesy demograficzne, czyli starzenie się społeczeństwa. Do końca 2007 r. średni wiek zarejestrowanych bezrobotnych wzrastał systematycznie. Tendencja wzrostowa odwróciła się w 2008 r., a spadek średniego wieku zanotowano również w końcu 2009 r. do 36,7 roku. **W kolejnych latach średni wiek bezrobotnych zwiększał się do 39,6 lat w końcu 2015 r.** Jednak zarejestrowane kobiety były o 4 lata młodsze niż mężczyźni. Z kolei bezrobotni zamieszkali w miastach byli

o ponad 3 lata starsi niż zamieszkali na wsi.

W końcu 2015 r. w porównaniu do stanu z końca 2014 r. spadek liczby bezrobotnych zanotowano wśród wszystkich grup wiekowych z wyjątkiem bezrobotnych powyżej 60 roku życia. **Liczba osób w wieku 60 lat i więcej wzrosła o 6,5 tys., tj. 7,8%. Największy spadek dotyczył osób w wieku 18-24 lata (o 21,6%) i w wieku 25-34 lata (o 15,6%).** Mimo to udział osób w najstarszych grupach wiekowych w ogólnej liczbie zarejestrowanych był nadal najniższy.

Osoby w wieku 60 lat i więcej stanowiły 5,8% bezrobotnych, a w wieku 55-59 lat – 11,9% zarejestrowanych.

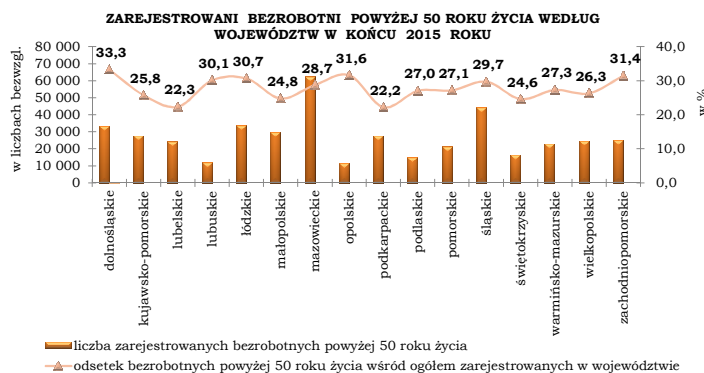
Zgodnie z art. 49 ustawy o promocji zatrudnienia i instytucjach rynku pracy za osoby będące w szczególnej sytuacji na rynku pracy od 2005 r. uznaje się m.in. bezrobotnych powyżej 50 roku życia.³

W końcu 2015 r. w urzędach pracy zarejestrowanych było 429,8 tys. osób powyżej 50 roku życia, czyli o 45,1 tys. osób mniej niż rok wcześniej. Spadek liczby bezrobotnych w tej grupie był jednak słabszy niż ogólny spadek bezrobocia (9,5% wobec 14,3%). Przełożyło się to na wzrost

udziału omawianej grupy w liczbie zarejestrowanych. **Odsetek osób powyżej 50 roku życia zwiększył się z 26,0% w końcu 2014 r. do 27,5% w końcu 2015 r.**

Najwięcej bezrobotnych w omawianej grupie znajdowało się w ewidencji urzędów pracy w województwach mazowieckim, śląskim i łódzkim, zaś najmniej w opolskim, lubuskim i podlaskim. Tym samym na poziomie województw rozkład według liczby bezrobotnych powyżej 50 roku życia był podobny jak w przypadku bezrobocia ogółem.

Natomiast odsetek bezrobotnych powyżej 50 roku życia w ogólnej liczbie zarejestrowanych w województwie jest zróżnicowany i w końcu 2015 r. kształtował się w przedziale od 22,2% w województwie podkarpackim do 33,3% w województwie dolnośląskim – rozpiętość udziału wyniosła 11,1 p. p. wobec 11,3 p. p. w końcu 2014 r.

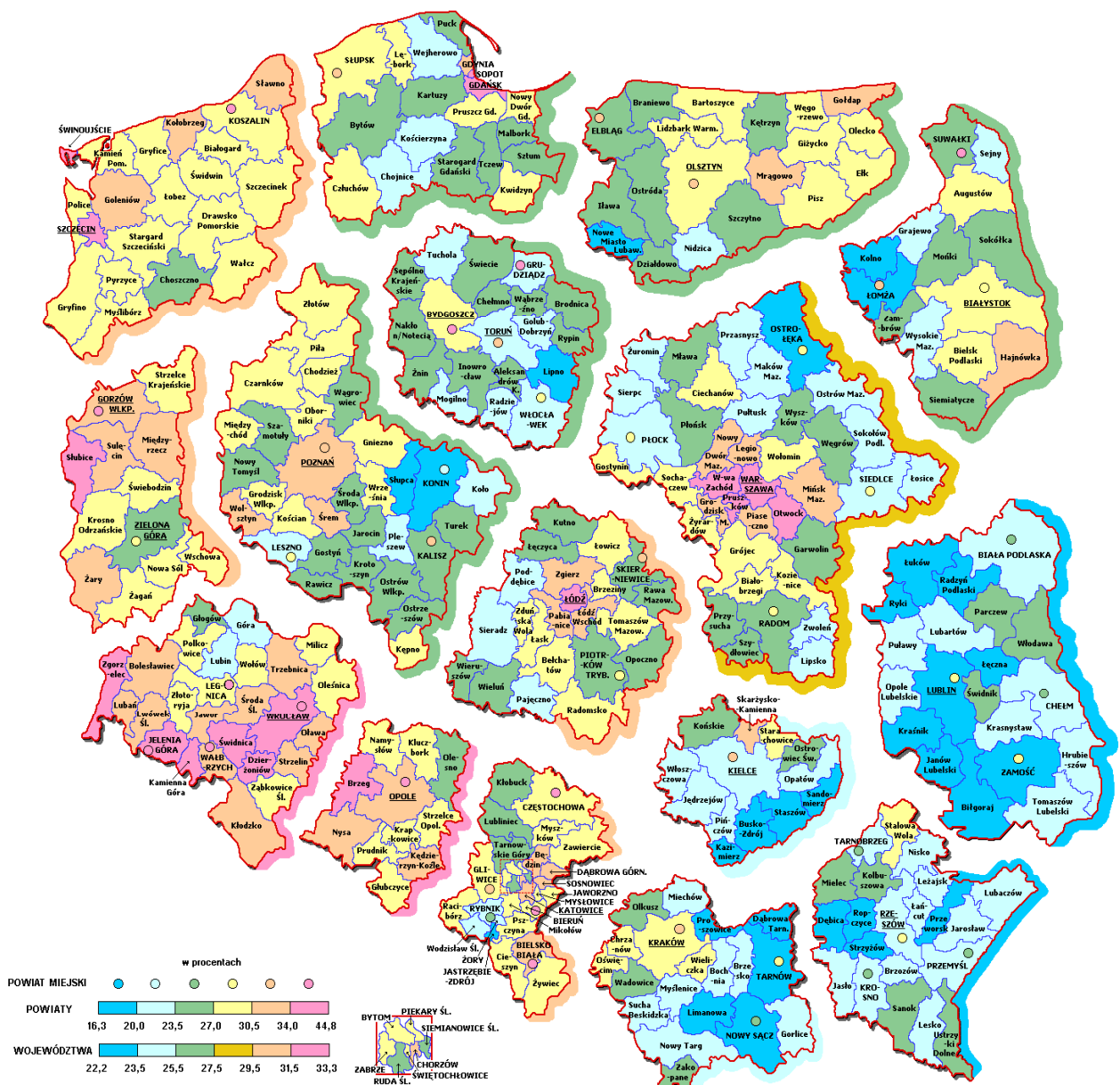
W przypadku powiatów rozpiętość odsetka bezrobotnych powyżej 50 roku życia była ponad 2,5-krotnie wyższa niż na poziomie województw i wyniosła 28,5 p. p. wobec 29,4 p. p. przed rokiem.

Najniższy udział osób w omawianej kategorii wiekowej w ogólnej liczbie zarejestrowanych bezrobotnych wystąpił w powiecie dąbrowskim w województwie małopolskim – 16,3% ogółu zarejestrowanych stanowiły osoby powyżej 50 roku życia oraz w powiecie konińskim w województwie wielkopolskim – 16,5% i w powiecie ropczycko – sędziszowskim w województwie podkarpackim – 16,8%.

Najwyższe udziały notowano w powiatach grodzkich oraz ziemskich w zasięgu oddziaływania dużych aglomeracji. W 107 powiatach odsetek osób pow. 50 roku życia w ogólnej liczbie zarejestrowanych w tych powiatach był równy lub wyższy niż 30%, w tym w 3 powiatach przekraczał 40%: M. Jelenia Góra (44,8%), jeleniogórskim (41,8%) i warszawskim zachodnim (40,8%).

³ Dane dotyczące bezrobotnych powyżej 50 roku życia gromadzone są w ramach statystyki publicznej od 2005 r. Informacje na temat omawianej grupy pochodzą ze sprawozdania MPIPS-01 o rynku pracy oraz załączników 1 i 5 do ww. sprawozdania.

Udział osób powyżej 50 roku życia w ogólnej liczbie zarejestrowanych bezrobotnych w końcu 2015 r. (w procentach)

Wyszczególnienie	Poziom województw		Poziom powiatów	
	2014 r.	2015 r.	2014 r.	2015 r.
Najwyższa wartość w %	31,9	33,3	43,3	44,8
Najniższa wartość w %	20,6	22,2	13,9	16,3
Różnica pomiędzy wartością najwyższą i najniższą w punktach procentowych	11,3	11,1	29,4	28,5

Bezrobotni powyżej 50 roku życia według miejsca zamieszkania

W końcu 2015 roku w ewidencji bezrobotnych znajdowało się 163,5 tys. osób powyżej 50 roku życia zamieszkałych na wsi, co stanowiło 38% ogółu bezrobotnych w tej grupie wiekowej. W odniesieniu do stanu z końca 2014 r. subpopulacja bezrobotnych powyżej 50 roku życia zamieszkałych na wsi zmniejszyła się o 12,6 tys. osób, tj. o 7,2%. Liczba starszych bezrobotnych zamieszkałych w mieście (266,3 tys. osób) spadła o 32,5 tys. osób, tj. o 10,5%. Oznacza to, że dynamika spadku w analizowanej zbiorowości była wyższa w mieście.

W strukturze bezrobotnych powyżej 50 roku życia w końcu 2015 r. zdecydowanie bardziej niż w przypadku bezrobotnych ogółem **dominowały osoby zamieszkałe w mieście, które stanowiły 62,0% bezrobotnych powyżej 50 roku życia (55,1% wśród bezrobotnych ogółem).**

W końcu 2015 roku na 100 bezrobotnych powyżej 50 roku życia zamieszkałych w mieście przypadało 61 mieszkańców wsi. W przypadku bezrobotnych ogółem omawiany wskaźnik był wyższy i wynosił 81.

Bezrobotni powyżej 50 roku życia według płci

W końcu 2015 r. w urzędach pracy zarejestrowanych było 171,4 tys. kobiet powyżej 50 roku życia i 258,4 tys. mężczyzn. W obu grupach spadek w skali roku wyniósł 9,5% przy czym w porównaniu do stanu w końcu 2014 r. liczba bezrobotnych kobiet spadła o 17,9 tys., a bezrobotnych mężczyzn 27,2 tys. osób.

Współczynnik feminizacji w grupie bezrobotnych powyżej 50 roku życia wyniósł w końcu 2015 roku – 66 osób, był więc znacznie niższy niż dla bezrobotnych ogółem, gdzie 109 kobiet przypadało na 100 bezrobotnych mężczyzn.

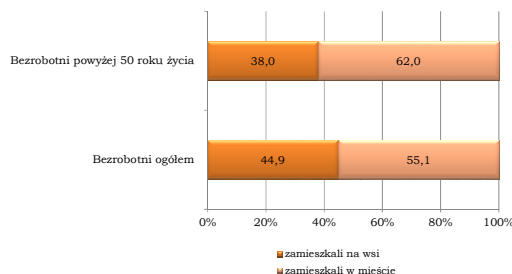
W przeciwieństwie do bezrobotnych ogółem, **wśród osób powyżej 50 roku życia zdecydowanie dominowali mężczyźni, którzy stanowili 60,1% bezrobotnych w grupie powyżej 50 roku życia (47,8% w liczbie ogółem zarejestrowanych).**

Bezrobotni powyżej 50 roku życia z prawem do zasiłku

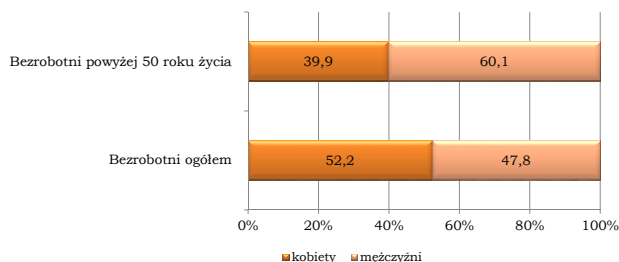
Osoby po 50 roku życia po zarejestrowaniu się w urzędzie pracy częściej posiadają prawo do zasiłku dla bezrobotnych niż osoby młodsze. Oczywiście wynika to z faktu, że są to przede wszystkim osoby poprzednio pracujące i częściej posiadające odpowiednio długi staż pracy, by nabyć prawo do zasiłku.

W końcu 2015 r. prawo do zasiłku posiadało 217,3 tys. bezrobotnych, czyli co siódmy zarejestrowany. **W populacji bezrobotnych powyżej 50 roku życia prawo do zasiłku posiadało 78,7 tys. osób, czyli co piąty bezrobotny w omawianej grupie wiekowej.**

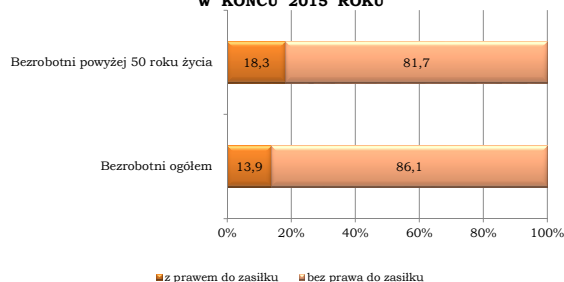
STRUKTURA BEZROBOTNYCH WEDŁUG MIEJSCA ZAMIESZKANIA W KOŃCU 2015 ROKU

STRUKTURA BEZROBOTNYCH WEDŁUG PŁCI W KOŃCU 2015 ROKU

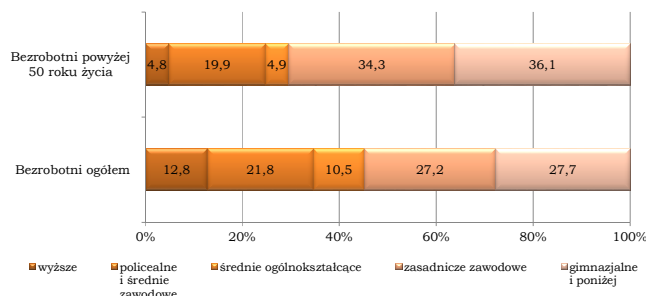
STRUKTURA BEZROBOTNYCH WEDŁUG PRAWA DO ZASIŁKU DLA BEZROBOTNYCH W KOŃCU 2015 ROKU

Bezrobotni powyżej 50 roku życia według poziomu wykształcenia

Poziom wykształcenia jest zróżnicowany w zależności od wieku – wśród osób starszych zdecydowanie mniejszy niż wśród młodych jest udział osób z dyplomami wyższych uczelni. Ma to odzwierciedlenie również w statystykach bezrobotnych. **W końcu 2015 roku najwięcej osób powyżej 50 roku życia zarejestrowanych jako bezrobotne posiadało wykształcenie gimnazjalne i poniżej – 155,2 tys. osób, co stanowiło 36,1% bezrobotnych w tej grupie.** Warto zauważyć, że w liczbie bezrobotnych ogółem udział ten był zdecydowanie niższy i wyniósł 27,7%. Najniższa liczba bezrobotnych w omawianej kategorii legitymowała się dyplomami wyższych uczelni – 20,8 tys. osób, co stanowiło 4,8% bezrobotnych w tej grupie, wobec 12,8% bezrobotnych z wyższym wykształceniem wśród ogółem zarejestrowanych.

STRUKTURA BEZROBOTNYCH WEDŁUG POZIOMU WYKSZTAŁCENIA W KOŃCU 2015 ROKU

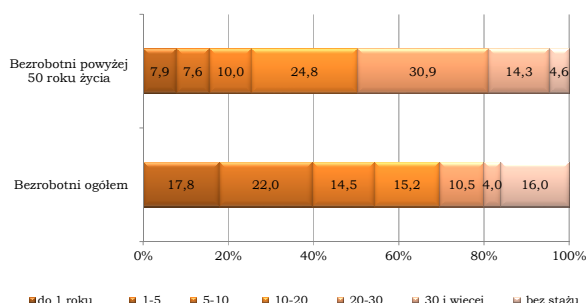

W porównaniu do stanu z końca 2014 roku spadek liczby bezrobotnych powyżej 50 roku życia odnotowano we wszystkich grupach ze względu na poziom wykształcenia. Najwyższy spadek dotyczył osób z wykształceniem gimnazjalnym i poniżej, których liczba zmniejszyła się o 10,1% oraz zasadniczym zawodowym – spadek o 9,7%. Liczba bezrobotnych w omawianej grupie wiekowej z wykształceniem wyższym zmniejszyła się o 4,3%.

Bezrobotni powyżej 50 roku życia według stażu pracy

W końcu 2015 r. **spośród zarejestrowanych bezrobotnych powyżej 50 roku życia najliczniejszą populację stanowiły osoby ze stażem 20-30 lat – 132,6 tys. osób, tj. 30,9% bezrobotnych w omawianej grupie.** Zatem co trzeci bezrobotny w tej grupie legitymował się takim stażem. Jednak podkreślenia wymaga fakt, że w liczbie bezrobotnych powyżej 50 roku życia aż **4,6% nie posiadało stażu pracy, a kolejne 7,9% legitymowało się stażem do 1 roku.**

STRUKTURA BEZROBOTNYCH WEDŁUG STAŻU PRACY W KOŃCU 2015 ROKU

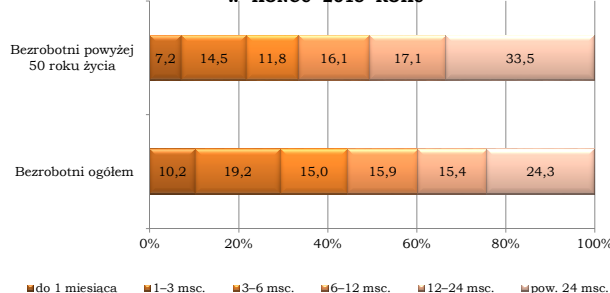

W porównaniu do stanu z końca 2014 r. liczba bezrobotnych w omawianej grupie wiekowej spadła we wszystkich grupach ze względu na staż pracy. Najwyższy względny spadek dotyczył osób ze stażem 30 lat i więcej (o 14,0%), najniższy odnotowano dla grupy o stażu 5- 10 lat (o 3,2%).

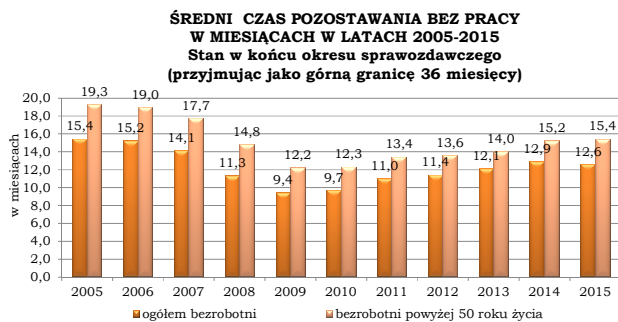
Bezrobotni powyżej 50 roku życia według czasu pozostawania bez pracy

Wśród bezrobotnych powyżej 50 roku życia dominowały osoby poszukujące pracy powyżej 24 miesięcy (143,8 tys. osób, czyli 33,5%) oraz od 12 do 24 miesięcy (73,4 tys. osób, tj. 17,1% bezrobotnych powyżej 50 r. ż.). Oznacza to, że **osoby starsze jeśli już trafią do rejestrów urzędów pracy, to dłużej w nich pozostają.** W końcu 2015 r. co trzeci bezrobotny powyżej 50 roku życia ponad 2 lata pozostawał w ewidencji bezrobotnych, podczas gdy wśród bezrobotnych ogółem dotyczyło to co czwartej osoby. Łącznie **osoby pozostające bez pracy ponad 12 miesięcy stanowiły 50,6% bezrobotnych powyżej 50 roku życia wobec 39,7% wśród bezrobotnych ogółem.**

STRUKTURA BEZROBOTNYCH WEDŁUG CZASU POZOSTAWANIA BEZ PRACY W MIESIĄCACH W KOŃCU 2015 ROKU

Niestety statystyka rynku pracy nie zawiera informacji na temat tego ile maksymalnie czasu osoba znajduje się w ewidencji bezrobotnych. W związku z tym trudno jest określić ile wynosi średni czas pozostawania bez pracy bezrobotnych znajdujących się w rejestrach urzędów pracy. Przyjmując jako górną granicę czasu pozostawania bez pracy przez osoby bezrobotne zarejestrowane w urzędach pracy 36 miesięcy, średni czas pozostawania bez pracy wyniósł w końcu 2015 roku 12,6 miesiąca. Tym samym był on o 0,3 miesiąca krótszy niż w końcu 2014 r. **Średni czas pozostawania bez pracy bezrobotnych powyżej 50 roku życia kolejny już rok wzrósł, tj. zwiększył się z 15,2 miesiąca w końcu 2014 r. do 15,4 miesiąca w końcu 2015 r.** Był zatem o prawie 3 miesiące dłuższy niż średni czas pozostawania bez pracy bezrobotnych ogółem i 2 razy dłuższy od średniego czasu pozostawania bez pracy osób do 25 roku życia.

Bilans bezrobotnych powyżej 50 roku życia

W 2015 r. w urzędach pracy zarejestrowało się 431,9 tys. bezrobotnych powyżej 50 roku życia (18,2% napływu do bezrobocia ogółem), z tego po raz pierwszy zarejestrowało się 53,2 tys. osób (12,3% ogółu napływu w tej populacji), a po raz kolejny 378,7 tys. osób (tj. 87,7%). W porównaniu do 2014 r. **napływ do bezrobocia osób w omawianej grupie wiekowej zmniejszył się o 29,3 tys. osób (6,3%)**. W tym samym czasie napływ bezrobotnych ogółem zmniejszył się o 3,4%. Oznacza to, że w 2015 r. dynamika spadku napływu do bezrobocia osób w starszych grupach wiekowych była wyższa niż pozostałych bezrobotnych. Podobnie było w przypadku odpływu. **W 2015 roku z ewidencji bezrobotnych wyłączono 477,1 tys. osób powyżej 50 roku życia tj. o 33,8 tys. osób mniej niż w 2014 r. (spadek o 6,6%, przy spadku odpływu z bezrobocia ogółem o 5,6%)**.

Najczęstszą przyczyną wyłączenia starszych bezrobotnych ze statystyki urzędów pracy były podjęcia pracy (42% odpływu tej subpopulacji) oraz niepotwierdzenie gotowości do pracy (18,3%). W analizowanym okresie pracę podjęło 200,5 tys. osób w omawianej kategorii (tj. o 100 osób mniej niż w 2014 r.). Prace niesubsydiowane podjęło 163,7 tys. osób (34,3% odpływu tej subpopulacji), tj. o 1,4% mniej niż rok wcześniej. W ramach subsydiowanych miejsc pracy zatrudniono 36,8 tys. osób (7,7% odpływu), tj. o 2,2 tys. osób więcej niż w 2014 r.

W 2015 r. różnego rodzaju działaniami aktywizacyjnymi objęto 78,6 tys. bezrobotnych powyżej 50 roku życia, co stanowiło 15,2% wszystkich zaktywizowanych bezrobotnych (prace subsydiowane oraz szkolenia, staże, przygotowanie zawodowe, prace społecznie użyteczne). **Liczba zaktywizowanych bezrobotnych powyżej 50 roku życia zmniejszyła się o 11,7 tys. osób, tj. o 13,0% w porównaniu do 2014 r.** Natomiast w przypadku bezrobotnych ogółem zanotowany został wzrost liczby objętych aktywnymi programami o 11,6 tys. osób, tj. o 2,3%.

Największym zainteresowaniem bezrobotnych w omawianej kategorii wiekowej cieszyły się prace społecznie użyteczne, które w 2015 r. rozpoczęło 18,2 tys. osób powyżej 50 roku życia (3,8% odpływu osób pow. 50 roku życia), staże rozpoczęte przez 15,6 tys. osób (3,3% odpływu bezrobotnych powyżej 50 r. ż.), roboty publiczne, które rozpoczęło 15,6 tys. osób (3,3%) oraz szkolenia – 7,9 tys. osób powyżej 50 roku życia (1,7% odpływu).

W liczbie osób, które rozpoczęły roboty publiczne w 2015 r. osoby pow. 50 roku życia stanowiły 41,8%, a w liczbie rozpoczynających prace społecznie użyteczne 40,5%.

Warto dodać, że osoby powyżej 50 roku życia stosunkowo chętnie korzystały z nowych form pomocy wprowadzonych nowelizacją ustawy o promocji zatrudnienia i instytucjach rynku pracy, która weszła w życie 27.05.2014 r. **W 2015 r. 2,7 tys. osób z omawianej grupy wiekowej podjęło pracę w ramach dofinansowania wynagrodzenia za zatrudnienie bezrobotnego powyżej 50 roku życia, 5,6 tys. osób zostało skierowanych do agencji zatrudnienia w ramach zlecania działań aktywizacyjnych, a 2,8 tys. osób rozpoczęło prace społecznie użyteczne w ramach PAI.** Poza wskazanymi powyżej przyczynami wyłączeń z ewidencji w 2015 roku 14,6 tys. bezrobotnych w omawianej grupie wiekowej nabyło prawa emerytalne lub rentowe (59,8% ogólnego odpływu bezrobotnych z tego powodu), a 36,0 tys. osób nabyło prawo do świadczeń przedemerytalnych (99,8%).

Bilans bezrobotnych ogółem i powyżej 50 roku życia w okresie sprawozdawczym

Wyszczególnienie	Bilans bezrobotnych ogółem				Bilans bezrobotnych powyżej 50 roku życia				Bezrobotni pow. 50 roku życia w % do ogółem		
	2014 r.	2015 r.	wzrost /spadek w 2015 r.		2014 r.	2015 r.	wzrost /spadek w 2015 r.		2014 r.	2015 r.	wzrost /spadek w 2015 r.
	w liczbach bezwzględnych		w %		w liczbach bezwzględnych		w %		w pkt. proc.		
	w okresie sprawozdawczym										
Napływ	2 452 845	2 368 755	-84 090	-3,4	461 174	431 906	-29 268	-6,3	18,8	18,2	-0,6
z tego											
po raz pierwszy	465 281	422 406	-42 875	-9,2	59 235	53 247	-5 988	-10,1	12,7	12,6	-0,1
po raz kolejny	1 987 564	1 946 349	-41 215	-2,1	401 939	378 659	-23 280	-5,8	20,2	19,5	-0,8
Odływ	2 786 200	2 630 596	-155 604	-5,6	510 872	477 054	-33 818	-6,6	18,3	18,1	-0,2
podjęcia pracy	1 285 777	1 283 943	-1 834	-0,1	200 640	200 540	-100	0,0	15,6	15,6	0,0
pracy niesubsydiowanej	1 122 361	1 092 935	-29 426	-2,6	166 069	163 738	-2 331	-1,4	14,8	15,0	0,2
w tym											
podjęcie działalności gospodarczej	x	37 376	x	x	x	6 231	x	x	x	16,7	x
podjęcia pracy sezonowej	64 287	59 245	-5 042	-7,8	9 185	8 637	-548	-6,0	14,3	14,6	0,3
pracy subsydiowanej	163 416	191 008	27 592	16,9	34 571	36 802	2 231	6,5	21,2	19,3	-1,9
prac interwencyjnych	31 144	44 513	13 369	42,9	8 399	7 804	-595	-7,1	27,0	17,5	-9,4
robót publicznych	32 639	37 282	4 643	14,2	13 871	15 599	1 728	12,5	42,5	41,8	-0,7
podjęcia działalności gospodarczej	51 165	47 060	-4 105	-8,0	4 649	3 451	-1 198	-25,8	9,1	7,3	-1,8
w tym w ramach bonu na zasiedlenie	42	123	81	192,9	x	0	x	x	x	0,0	x
podjęcia pracy w ramach refundacji kosztów zatrudnienia bezrobotnego	41 576	44 985	3 409	8,2	5 653	5 860	207	3,7	13,6	13,0	-0,6
podjęcia pracy poza miejscem zamieszkania w ramach bonu na zasiedlenie	1 334	6 804	5 470	410,0	x	x	x	x	x	x	x
podjęcia pracy w ramach bonu zatrudnieniowego	1 599	3 239	1 640	102,6	x	x	x	x	x	x	x
podjęcia pracy w ramach świadczenia aktywizacyjnego	29	39	10	34,5	x	1	x	x	x	2,6	x
podjęcia pracy w ramach grantu na telepracę	2	6	4	200,0	x	x	x	x	x	x	x
podjęcia pracy w ramach refundacji składek na ubezpieczenia społeczne	29	44	15	51,7	x	x	x	x	x	x	x
podjęcia pracy w ramach dofinansowania wynagrodzenia za zatrudnienie skierowanego bezrobotnego powyżej 50 roku życia	1 196	2 759	1 563	130,7	x	2 734	x	x	x	99,1	x
z powodu											
rozpoczęcia szkolenia	78 588	67 555	-11 033	-14,0	12 444	7 915	-4 529	-36,4	15,8	11,7	-4,1
w tym w ramach bonu szkoleniowego	2475	5 942	3 467	140,1	x	x	x	x	x	x	x
rozpoczęcia stażu	219 741	212 512	-7 229	-3,3	26 899	15 637	-11 262	-41,9	12,2	7,4	-4,9
w tym w ramach bonu stażowego	10176	9 054	-1 122	-11,0	x	x	x	x	x	x	x
rozpoczęcia przygotowania zawodowego dorosłych	162	350	188	116,0	10	26	16	160,0	6,2	7,4	1,3
rozpoczęcia pracy społecznie użytecznej	42 981	45 090	2 109	4,9	16 449	18 245	1 796	10,9	38,3	40,5	2,2
w tym w ramach PAI	745	6 150	5 405	725,5	x	2 779	x	x	x	45,2	x
skierowania do agencji zatrudnienia w ramach zlecenia działań aktywizacyjnych	0	17 359	17 359	x	x	5 617	x	x	x	32,4	x
odmowy bez uzasadnionej przyczyny przyjęcia propozycji odpowiedniej pracy lub innej formy pomocy	54 578	85 333	30 755	56,4	8 337	12 330	3 993	47,9	15,3	14,4	-0,8
odmowy ustalenia profilu pomocy	x	99	x	x	x	16	x	x	x	16,2	x
niepotwierdzenia gotowości do pracy	738 152	585 768	-152 384	-20,6	106 789	87 487	-19 302	-18,1	14,5	14,9	0,5
dobrowolnej rezygnacji ze statusu bezrobotnego	170 613	158 105	-12 508	-7,3	34 916	30 685	-4 231	-12,1	20,5	19,4	-1,1
podjęcia nauki	8 400	7 120	-1 280	-15,2	18	17	-1	-5,6	0,2	0,2	0,0
osiągnięcia wieku emerytalnego	13 329	14 975	1 646	12,3	13 295	14 967	1 672	12,6	99,7	99,9	0,2
nabycia praw emerytalnych lub rentowych	32 494	24 411	-8 083	-24,9	17 330	14 604	-2 726	-15,7	53,3	59,8	6,5
nabycia prawa do świadczenia przedemerytalnego	37 841	36 078	-1 763	-4,7	37 781	36 019	-1 762	-4,7	99,8	99,8	0,0
innych	97 528	91 898	-5 630	-5,8	34 602	32 949	-1 653	-4,8	35,5	35,9	0,4
Bezrobotni według stanu w końcu roku	1 825 180	1 563 339	-261 841	-14,3	474 911	429 763	-45 148	-9,5	26,0	27,5	1,5
w tym zarejestrowani po raz pierwszy	324 645	263 507	-61 138	-18,8	70 624	61 079	-9 545	-13,5	21,8	23,2	1,4

Źródło: Opracowanie własne na podstawie sprawozdania MPiPS-01 o rynku pracy oraz monitoringu przeprowadzonego przez DRP w zakresie rozwiązań wprowadzonych nowelą ustawy z dnia 27.05.2014 r. (udział w nowych formach pomocy w 2014 r.).

PODSUMOWANIE

Wskaźniki dotyczące aktywności zawodowej i zatrudnienia osób w starszych grupach wiekowych ulegają systematycznej poprawie, choć nadal w zestawieniu ze średnią w UE(28) wiele mamy do nadrobienia. Niemniej jednak proces wzrostu aktywności zawodowej i zatrudnienia osób w starszych grupach wiekowych postępuje szybciej niż ogólny wzrost aktywności zawodowej Polaków w wieku 15 lat i więcej. Nadal jednak **pracuje tylko co druga osoba w wieku 50-64 lata (54,6%) i tylko 46,1% w wieku 55-64 lata. Z analizy wskaźnika bezrobocia wynika, że rzadziej dotyka ono osoby starsze**, co może być związane z dezaktywizacją zawodową tej grupy w przypadku braku pracy. Z drugiej **strony rośnie udział osób powyżej 50 roku życia w ogólnej**

liczbie zarejestrowanych bezrobotnych, a ponadto osoby starsze, jeśli już trafią do ewidencji bezrobotnych, pozostają w niej zdecydowanie dłużej niż pozostali bezrobotni.

Trudna sytuacja na rynku pracy osób starszych powoduje, że **bezrobotni powyżej 50 roku życia zgodnie z art. 49 ustawy o promocji zatrudnienia i instytucjach rynku pracy uznani są za jedną z grup będących w szczególnej sytuacji na rynku pracy.** Dlatego też w latach 2005-2013 systematycznie rósł odsetek bezrobotnych z tej grupy wśród bezrobotnych objętych aktywnymi programami rynku pracy z 7,7% bezrobotnych, którzy rozpoczęli udział w aktywnych programach rynku pracy w 2005 r. do 20,1% w 2013 r. Niestety ostatnie dwa lata przyniosły zmianę tej korzystnej tendencji, tj. w 2014 r. osoby powyżej 50 r. ż. stanowiły 17,9% aktywizowanych, a w 2015 r. 15,2%. Stąd konieczne jest położenie nacisku na zwiększenia pomocy dla tej grupy bezrobotnych, szczególnie zważywszy na duże jej problemy z powrotem na rynek pracy.

Struktura bezrobotnych ogółem i powyżej 50 roku życia w końcu okresu sprawozdawczego

Wyszczególnienie		Zarejestrowani bezrobotni ogółem w końcu 2015 r.		Bezrobotni powyżej 50 roku życia w końcu 2015 r.		Bezrobotni powyżej 50 roku życia w % do ogółem zarejestrowanych w końcu 2015 r.	Wzrost /spadek liczby bezrobotnych powyżej 50 roku życia w 2015 r. w porównaniu do stanu z końca 2014 r.	
		w liczbach bezwzględnych	ogółem = 100 %	w liczbach bezwzględnych	ogółem = 100 %		w liczbach bezwzględnych	w %
Ogółem		1 563 339	100,0	429 763	100,0	27,5	-45 148	-9,5
według płci	kobiety	816 138	52,2	171 394	39,9	21,0	-17 923	-9,5
	mężczyźni	747 201	47,8	258 369	60,1	34,6	-27 225	-9,5
według prawa do zasiłku	z prawem do zasiłku dla bezrobotnych	217 315	13,9	78 745	18,3	36,2	-9 697	-11,0
	bez prawa do zasiłku dla bezrobotnych	1 346 024	86,1	351 018	81,7	26,1	-35 451	-9,2
według miejsca zamieszkania	zamieszkali na wsi	701 594	44,9	163 468	38,0	23,3	-12 647	-7,2
	zamieszkali w mieście	861 745	55,1	266 295	62,0	30,9	-32 501	-10,9
według czasu pozostawania bez pracy w miesiącach	do 1	159 332	10,2	30 786	7,2	19,3	-3 570	-10,4
	1-3	299 709	19,2	62 143	14,5	20,7	-6 416	-9,4
	3-6	235 270	15,0	50 562	11,8	21,5	-5 070	-9,1
	6-12	248 173	15,9	69 118	16,1	27,9	-7 120	-9,3
	12-24	241 402	15,4	73 359	17,1	30,4	-18 181	-19,9
	pow. 24	379 453	24,3	143 795	33,5	37,9	-4 791	-3,2
według poziomu wykształcenia	wyższe	200 245	12,8	20 803	4,8	10,4	-937	-4,3
	policealne i średnie zawodowe	340 799	21,8	85 322	19,9	25,0	-8 896	-9,4
	średnie ogólnokształcące	164 558	10,5	21 003	4,9	12,8	-2 101	-9,1
	zasadnicze zawodowe	424 924	27,2	147 473	34,3	34,7	-15 845	-9,7
	gimnazjalne i poniżej	432 813	27,7	155 162	36,1	35,8	-17 369	-10,1
według stażu pracy	do 1 roku	278 514	17,8	33 924	7,9	12,2	-1 893	-5,3
	1-5	343 898	22,0	32 772	7,6	9,5	-1 847	-5,3
	5-10	226 993	14,5	42 770	10,0	18,8	-1 425	-3,2
	10-20	238 101	15,2	106 639	24,8	44,8	-9 114	-7,9
	20-30	163 411	10,5	132 603	30,9	81,1	-19 534	-12,8
	30 i więcej	62 277	4,0	61 289	14,3	98,4	-9 961	-14,0
	bez stażu	250 145	16,0	19 766	4,6	7,9	-1 374	-6,5

Źródło: Opracowanie własne na podstawie sprawozdania MPiPS-01 o rynku pracy wraz z załącznikami 1 i 5

Opracowanie:

Wydział Analiz i Statystyki (BCh, WK)